

תולדות החכם ד"ר משה שוואב בפאריז.

החכם הגדול יקר הערך מהר"ר משה שוואב הי"ד בפאריז, נולד ביום צום הכפורים כעלות המנחה בשנת התי"ר לפ"ק. אביו היקר המוסלג ותורני ר' שמעון ז"ל, היה סוחר-כשות וסוחר-ספרים בפאריז, והתפרנס א"ע מיניע כפו ולכסוף ימיו היה ממנה מאת קהל עדת ישרון בעיר הג'ל לכהן בתור משגיח ועומד ע"י השוחטים בבית-האימלוי שלא ע"מ לקבל פרס; והלך לעולמו לשנת הארבעים ושתים לימי חייו, בשנת תרי"ט לירח מנחם-אב. אמו חצדקית מרת בעלז' ני"ע, האריכה ימים, ונסמרה לשנת השבעים ושבע לימי חייה ביום י"ז מרחשוון שנת תמ"ר. בנה משה שיח"ל, נכנס בברית-אלהים בשנת תרי"ג, וביום שמחתו נמנה לחבר נכבד לחברת ת"ת בפאריז. בירח תשרי תרי"ט, נקרא וזא להיות בתור סופר ומזכיר אצל החכם והבלשן הגדול פרופסור שלמה מונק ז"ל, ושמש בכהונתו זאת עד יום מות החכם הג'ל בירח שבט שנת תרכ"ז. "הח' הרמ"ש נ"י, הוא סופר תמידי במה"ע לבנ"י בל' צרפת. ונרפסו ממנו מאמרים יקרים בחכמת ישראל במ"ע: "Vérité israélite", משנת 1861—62 ובמ"ע השבועי: "Archives Israélites", משנת 1863 עד היום הזה. משנת 89—1870, הוציא לאור מכ"ע צרפתי בשם: "Presse Israélite"; ומשנת 73—1872, הו"ל את המ"ע השבועי, מחזה היהודים". כן הדפיס מאמרים יקרים במ"ע החדשי הנקוב בשם "Annales de Philosophie"; ובמה"ע: "Revue Orientale" "Revue de Géographie", ובעוד מ"ע שונים הנקובים פה בסוף תולדותיו.

בשנת 1868, נתכבד החכם ד"ר שוואב מאת חכמי האוניוורסיטאט בעיר יענא (Jena) בתאריהם לתורת הפלוסופיאה, ולמטרה זו חבר חוברת יקרה בל' למינית (ואח"כ העתיקה גם בל' צרפת), הנקובה בשם: "חיי מענדעלזאָהן וספריו"; ובשנה הזאת נתמנה במשמרתו הנכבדה להיות סוכן ומשגיח על הספרים העברים בבית הביבליותיקה הגדולה של הממשלה בפאריז. בעד ספרו היקר: Bibliographie de la Perse, Paris 1875. נתכבד מאת בית-אספת חכמי פאריז (אקדמיה) בהפרס סך חמש-עשרה מאות ל"רא; ובעד ספרו הנפלא הנקוב בשם: "Bibliotheca aristo", נתכבד בהפרס הגדול סך שלשת אלפים ל"רא.

בשנת 1880, נשלח הוא על פי פקודת השר להשכלת העם בצרפת, ללכת לבייערן-וויירטמברג, לדרש ולבקר שמה את בתי-אוצרות הספרים הגדולים, וכתב אח"כ את מאמרו היקר על אדות הדפסות הראשונות מספרי לשה"ק במ"ע: "Revue des Etudes Juives", 1881. בעד מחברתו: "פקודת הגוים בעיר תוניס", נהדר הוא באות הכבוד מטבעת כסף מאת החברה הגדולה לחוקי פקודת הגוים. בשנת 1871, החל להעתיק את

התלמוד ירושלמי ללי צרפת, ונרפסו באחד-עשר כרכים זה אחר זה, ונשלמה מלאכתו בסוף חשון תרמ"ט. העתקתו למס' ברכות ספה תמה ואינה עוד במציאות והוא מדפיסה עתה במהדורה חדשה.

בירח יאנובר שנת 1867, נתכבד הוא מאת הממשלה בתוניה באות הכבוד "נישאן אפֿתֿ חאָר" (ר"ל: הצלב של בוכב המאיר); ובארץ צרפת נתכבד הוא מאת השר הממונה על החנוך באות הכבוד "אָפֿיציר דאקדמיה" (בירח דצימבר 1880); ובירח יאנובר 1889 — באות הכבוד: "Officier de l'Instruction"; ובירח דצימבר דהאי שתא, נתכבד הוא מאת האקדמיה במדריד בירת אישפניה להיות חבר דאקדמיה שמה, בעד סחברתו היקרה: "Monuments Litteraires de l'Espagne".

הר"ר משה שוואב נ"י, מתנהג הוא בתהלכות ביתו ועם אלהים ואנשים כחדר על דבר ה', ושמו לתהלה ולברכה בין אחביו בספריו וחכמיה הגדולים. אנכי זכיתי להתודע אליו מראשית באי הלם, עי' מכתב-מליצה שהבאתי אליו מאת הרב החכם הישיש ד"ר רייט ראב"ז ינאָוויטץ, והוא הביאני בבית עקר ספרי הממשלה פה — (בצירוף מכתב-מליצה מאת הרב הכולל דמדינת צרפת, החכם הגדול מוהר"ר צדוק הכהן הי"א) — והורני את כל הדברים הנחוצים לדעת להאיש המבקש את הבית הגדול הזה, וגם עמד לעזרתי בשעת דחקי, אשר לזאת הנני לו אסיר תודה כל ימי!

ואלה ספריו היקרים לשמותם ושנת הדפסתם על הסדר, אשר אמצא בזה ערך ביבלוגרפי, ונחוץ כיו לדעת לכל איש השוקד על ספרי חכמי ישראל.

א) Philosophie de Maïmonide, 1861.

ב) Almanach hébreu-français, 1864 (312 p.).

Cet almanach calculé pour 50 ans va de 1864 (= תרכ"ד) jusqu'en 1914 (= תרע"ד). La Préface de cette publication contient un Tableau du מולדים calculé par B. Goldberg, qui en retranchant le point de départ habituel בהר"ד réduit le reste de la fin du cycle de 19 ans en fractions decimales; il y a aussi l'histoire du Calendre juif.

ג) Abravanel: sa vie et ses oeuvres (100 p.) 1865.

ד) Histoire des Israélites, depuis l'édification du 2 Temple jusqu'à nos jours (1860). Traduit en anglais, italien, grec, hollandais (320 pp.).

ה) Lettres de מכרמורה עובדי' version française, avec Préface par Senior. Sachs (1866).

ו) En tête des שו"ת de דינאל הכבלי publiées par מ"נ M. Schw. a écrit une פתיחה en français, pour exposer le sujet et l'analyser (1867).

ז) Dissertatio inauguralis. Vie et oeuvres de Mendelsohn 1868.

ח) Ethnographie de la Tunisie (75 pp.) 1868.

- מ) Le Talmud de Jérusalem, traduit pour la 1-re fois 1871—1889.
 י) Bibliographie de la Perse (150 p.) 1875.
 יא) Les points voyelles נקודות dans les langues semitiques 1877.
 יב) Elie del Medigo et Pic de la Mirandole, 1878.
 יג) Elie de Pesaro. Voyage de Venise à Chypre, traduit avec notes sur les עולם de בנין 1879.

יד) Al-Charizi et ses pérégrinations en Terre Sainte 1881.
 יז) Bibliotheca aristotelica (encore כ"י) 1882.
 יח) Les Eucunables hébreux et le 1-re impressions orientales.
 Rapport au Ministre sur une mission 1883 (140 p.).

יט) Monuments littéraires de l'Espagne 1888 (sur les bibliothèques).
 ית) מקרי דרדקי Dictionnaire hébreu-italien de la fin du XIV siècle.
 Reconstitué selon l'ordre Aldhab. italien (56 p.) 1889.

Il collabore aussi à des journaux publiés hors de la France, en anglais, allemand, italien.

1-mo) Au Jewish Chronicle de Londres, publié par M. Ascher Meyers, avant d'écrire des articles (18 Decembr. 1885) sur les Juifs d'Angleterre au XIII siècle, de l'an 1220 à 1294 לביע עד קניד מנחת ה' ס' d'après leurs שמות latines de ce temps, il a consacré une biographie à ב"נ dans le Nr. du 5 Juni 1875 pour célébrer son יאדרזיט.

2) Dans le Journal de M. Ad. Brüll, à Frankfurt a. M. Populär-wissenschaftliche Monatsblätter für Belehrung über das Judenthum, il a publié en 1876 (t. VI, pp. 106—109), une lettre inédite de Moïse Mendelsohn sur la Comédie des Juifs de Lessing.

3) Au Vessillo israelitico, publié à Casale Monferrato par le chev. Finzi, il a fait connaître en 1884 (p. 54 à 56) une lettre adressée par les Juifs italiens au Pape Pie V, sous le titre de: „Nota sugli Ebrei a Roma nel 1556.“

Surtout dans la Revue des études juives, fondée à Paris par le Grand Rabbin Zadoc Kohn, M. Sch. a publié les diverses découvertes d'histoire juive qu'il a faites par suite de ses fonctions à la Bibliothèque nationale.

Voilà les titres:

4) Mss. hébreuse i Bâle (1882 t. V. p. 250).

5) Un vase judéo-chaldéen (1882 t. IV p. 165—172).

כ"י על חסם סגולה בלשון כשדית.

6) Une consultation médite ב"י מוית (1882 t. V p. 100—112 et 315.

7) Inscription juive au Musée de Saint Germain (אשר ממאה)
(ה' לאלף ה'ר) 1884. t. VIII p. 137.

8) Elegie קנה sur Joseph Caro 1884, t. IX p. 304—305.

9) Document pour l'histoire de Juifs de France 1885 t. XI p. 141—8.

10) Documents (latins) pour l'histoire des Juifs d'Angleterre.
1885, t. XI, p. 266—9.

11) Un incunable hébreu 1885, t. XII. p. 119—120. הוא אחד
ואין ב' כולל ה' מאמרים ישנים אשר מכרו המנוח ר"ם ראבינאוויץ לאוצר הספרים

12) Mss. hébreux: A) Bibliothèque de Soissons תהלים פירוש
B) Bibliothèque de Melun מנחה צרפת 1886, t. XIII,
p. 295—300.

13) Trois inscriptions hébr. à Mantes 1887, t. XV, p. 295—8.

14) Le *מקרי דרדקי* cité plus haut 1888—9.

15) Dans l'Univers israélite, rédigé par M. le Gr. Rab.
Wogue un de ses professeurs de M. Sch., il a publié des articles
de littérature:

A) Sur l'édition du Pentateuque (en latin) par Ulysse Robert.
1881, (t. XXXVI, p. 465—8);

B) Aram. et le Talmud, 1884, t. XXXIX, p. 353—5;

C) Un problème de la Massora (מסכום המסוקים) 1885, t. XL, p.
608—9 et 1886, t. XLI, p. 305—6.

פאריז, כ"ג כסלו שנת שש"ן לפ"ק.

Isidore Goldblum.

תולדות כמדרר מרדכי אשכנזי.

כי תמול אנחנו ולא נדע כי צל ימינו עלי ארץ:
(ליכ ח' ע')

הכתוב הזה עולה תמיד על לבי בזכרי הרב הגדול הזה אשר אבוא עתה
לספר תולדותיו, וכל ימי לא אשכח הרושם אשר עשתה עלי ועל חברי הדרת
סניו בבואו בתוכנו בתקפו וגבורתו, ויעל פעם ראשונה על הבימה בבית הכנסת
הגדול, וידבר באזני העם דברים נעימים ועמוקים בשפה ברורה מלאה חן ויופי.
מתהלכת כהלך דבש מושכת לבבות ולוקחת נפשות, וזה בעינינו כענק, ונשמח
ונגיל כולנו בחשבנו את כל המוכה אשר יוכל איש כזה לעשות לקהלתנו בכלל.